

Slutrapport avseende projektet:

”Styrning och kommunikation i lantbrukskooperation – en analys av organisering vid skiftande rollidentitet”

Bakgrund

Det finns en dold kostnad i den demokratiskt orienterade medlemsorganisationen. Den tröghet som är förknippad med medlemsrelationen beror mycket på den kommunikationsstruktur som krävs i kooperativa företag. Samtidigt finns skäl som talar för att en sådan kommunikationsstruktur också är av godo inte enbart för kooperativ utan även för andra associationsformer. För genuin kommunikation och dialog behövs delaktighet, eftertänksamhet och annan struktur för informationsutbyte och samtal. Dessa erfarenheter gör det särskilt relevant att studera Kooperation och de kommunikationsformer som där utvecklas, inte minst i den nuvarande förändringen mot ökad affärsmässighet och marknadsanpassning.

Under projektets gång har det blivit alltmer tydligt att föreningsmötena (kretsmötena) har en central funktion för kontakten gentemot de enskilda medlemmarna i arbetet med att legitimera inriktning på den lantbrukskooperativa enheten. Föreningsmötena är en instans där medlemmar, styrelserepresentanter och tjänstemän kan upprätthålla en interaktion och relation, som är viktig för att bevara den kooperativa andan och att tillgodose olika aktörers syfte med Kooperationen. Följaktligen är också dessa kretsmöten viktiga om man har ambition att utveckla dialogen med medlemmarna.

Metoder och empiriskt material

Mot bakgrund av detta har datainsamlingen orienterats mot dessa möten, med tonvikt på upplevelsen av mötenas form och struktur. I arbetet har utnyttjats empiri från tre av lantbrukssektorns områden, jordbruk/landbruk, mejeri och slakt. Studien har genomförts i Värmlands län. Genom att undersöka alla tre näringsgrenarna inom en och samma region kan vi ta hänsyn till att många medlemmar har dubbla medlemskap. Flera av respondenterna har intressen i två eller fler lantbrukskooperativa grenar. Utvecklingen och traditionen inom en näringsgren kan förklara utvecklingen inom en annan när intervjudata kommer från samma regionala/lokala kontext.

På grund av geografiska avstånd och föreningsmötenas samtidiga tidpunkt har en avgränsning gjorts. En avvägning gjordes avseende hur många möten som skulle ingå ställt mot nödvändigheten av att få ett avgränsat och hanterligt datamaterial. Sju föreningsmöten ingår i studien, varav tre är inom Svenska Lantmännen, tre inom Milko och ett inom Swedish Meats.

För att fånga deltagarnas upplevelse av mötet och kommunikationen lämnades en enkät ut till alla deltagare. Vidare har intervjuer genomförts av ett antal frivilliga mötesdeltagare i syfte att få en djupare insikt kring upplevelserna av föreningsmötet. För att kunna fånga själva interaktionen har de sju föreningsmötena videofilmats. Två kameror har använts för att fånga de två sidor som traditionellt skapas i mötesformen, publiksidan respektive presidiesidan. Denna uppdelning ger två relativt distinkta perspektiv på gruppinteraktionen. De två kamerorna återspeglar dessa två perspektiv. Med denna metodkombination erhåller vi en trianguleringsmöjlighet som sammantaget ger tämligen ingående data kring vad som verkligen

sker, såväl när det gäller upplevelser som faktiskt beteende, i några av lantbrukskooperativa föreningsmöten.

Resultat och diskussion

Det empiriska materialet är förhållandevist omfattande och berör studiefenomen på olika nivåer. Resultaten från studien redovisas därför i tre separata delrapporter (se länkar under rubriken "Publikationer" nedan). Därför redovisas här resultat och diskussion sammantaget för respektive studie.

Delrapport 1

Den första studien bär titeln "Bortom ideologi och ekonomi – Lantbrukskooperation, medlemsinflytande och strategisk utveckling i förändring". Syftet med studien är att beskriva föreställningar om svensk lantbrukskooperation, särskilt när det gäller grad av medlemsinflytande över kooperationens strategiska utveckling. Forskning har visat att de pågår en förskjutning när det gäller kooperationernas grundläggande värderingar och en ökad ekonomisering. Oklarheter finns kring hur den lantbrukskooperativa modellen ska uppfattas och utvecklas för att klara av tilltagande konkurrens och omreglering.

Studien tar utgångspunkt i medlemsperspektivet och ställer frågor om ägarmakt och föreställningar om kooperationen och dess utveckling, något som saknats i teoribildningen kring kooperativ organisering. Studien visar att deltagandet i föreningsmötena totalt sett inte omfattar särskilt många medlemmar. Generellt för den undersökta gruppen finner vi att de inte i någon nämnvärd utsträckning umgås inom den grupp som brukar samlas till lokalt föreningsmöte utan definierar sig snarare i förhållande till andra nätverk. Andra mötessammanhang har tydligare funktionen som relationsbyggande (tematräffar, studiebesök etc.). Vi ser att föreningsmötena i första hand används för ekonomisk information. Engagemanget stiger när pris- och inflytandefrågor behandlas. Studien visar också att medlemmarna inte utgör en homogen grupp.

Fyra relativt distinkta kategorier av medlemmar kunde identifieras när det gäller synen på kooperationen, dess utveckling och möjlighet till inflytande. Två strukturella dimensioner framträder i det empiriska materialet: organiseringsform respektive värderingar. Genom att ställa dessa två dimensioner mot varandra skapas en kategorisering utifrån vilka det är möjligt att identifiera fyra olika strategiska alternativ: 1 kostnadsfördel; 2 ideologi; 3 entreprenörsinriktning; 4 regionalitet.

Studien har visat på en olöst spänning mellan de gamla kooperativa idealen och den nya marknadsorienterade företagsutvecklingen. Det finns mycket i båda dessa modeller som upplevs som attraktivt och omistligt. Frågan som funnits med under studiets gång har varit vad det är som möjligen kan lösa upp spänningen mellan ideologi och ekonomi. Vad är det i de kooperativa principerna som har bärkraft även för framtiden? Vad är det i det marknadsanpassade företagandet som rimmar med de kooperativa värderingarna?

Genom att analysera respondenter i ett regionalt sammanhang och kategorisera deras föreställningar har det blivit möjligt att skönja en tredje väg som kombinerar ideologi och ekonomi som parallellt bärande teman, snarare än motstridiga krav. Genom att se hur två olika dimensioner, organiseringsform respektive värde dimension, kan ställas mot varandra som två

separata perspektiv, har vi kunnat beskriva denna tredje väg i termer av regional och situationsbaserad samverkan.

Studien ger stöd för att vissa av Kooperationens ideologiska värden fortfarande är bärande för strategisk utveckling men att Kooperationens grundläggande samverkansidé är satt under förändring och är orienterad i riktning mot lokala eller regionala nätverk. Studien har implikationer för medlemskommunikation och strategiformulering. Även om resultaten i första hand gäller för den undersökta regionen (Värmland) har resultaten rimligen bäring på olika typer av lantbrukskooperativa sammanhang i Sverige.

Delrapport 2

Den andra studien bär titeln ”Gruppdialogers infrastruktur – Kommunikationsmönster och upplevd funktion”. Syftet med studien är att fördjupa förståelsen av dialogens kontextuella strukturer och mekanismer. I och mellan organisationer är kommunikation centralt för styrning och delaktighet i verksamheten. Kommunikativa aktiviteter i någon form sker i kontakten mellan medarbetare (intern kommunikation) eller i relation till en intressentgrupp (extern kommunikation). I många företag och organisationer är gränsen mellan internt och externt diffus. I frånvaro av stödjande hierarkier och rolldefinitioner i dagens mer nätverksliknande konstellationer ter sig behovet av kommunikation allt tydligare, kommunikation som klargör samspelet i verksamheten. Ett uttryck för detta är behovet av en väl fungerande dialog när medarbetare eller intressenter möts ansikte mot ansikte. Dialoger som dessa konstrueras dels av deltagarna själva, dels av situationsbetingade omgivningsfaktorer. Litteraturen har svårt att beskriva och förklara hur institutionella dialoger samspelar med dessa omgivande faktorer, vad som i denna studie med en metafor kallas dialogens infrastruktur. Hur ser infrastrukturen ut och vilka funktioner har den i dialogen?

Resultaten kan sammanfattas enligt följande.

1. Medlemmarna har inte i förväg tänkt ta upp något på mötet. De gånger som man möjligtvis diskuterar frågor innan mötet är om man är förtroendevald eller att det är en ”het” fråga på gång. Även om man inte pratas vid så mycket innan mötet anser en stor del att man kan ta upp vilka frågor som faller en in. Det är mest bristen på engagemang som hindrar medlemmarna från att bry sig så mycket.
2. Studien visar också att deltagarna själva i allmänhet upplever att dialogens form är ändamålsenlig. Formen gör att deltagarna genom sammankomsten når syftet med själva mötet. Att träffas inom ramen för ett lantbrukskooperativt föreningsmöte är en mycket etablerad företeelse. Den förväntas ske på ett visst sätt. Dialogen är starkt reglerad. Denna reglering är för deltagarna inte reflekterad utan mer ett antagande om hur ett föreningsmöte går till. Sammankomsten är ett tillfälle att få höra hur det går med Kooperationen och kanske få sig en pratstund med någon kollega och granne. Att i någon större utsträckning kunna påverka mötet och dess gestaltning är inget som är särskilt framträdande.
3. Dialogen upplevs som lagom reglerad. Den formella och strikta mötesformen ger en trygg ram med tydliga dialogregler. Alla vet vad som är lämpligt respektive olämpligt. Att göra som man brukar ger en trygghet. Mötesformen beskrivs av deltagarna som öppen och tillåtande. Även om man inte diskuterar så mycket anser en stor del att man kan ta upp vilka frågor som faller en in och det är bara ens egna engagemang som hindrar en från att säga sin mening på mötet.

4. Mötesformen beskrivs emellanåt som långdragen, ett uttryck som står för att vissa personer stjälar talutrymme på ett sätt som i onödan stänger för andras initiativ. Det finns ett mått av önskemål om förändring även om deltagarna inte har några större förväntningar på dynamik. Det är först när man gräver i datamaterialet och ber respondenterna gå bortom hur det brukar vara som vi kan skönja en medvetenhet om att kommunikationsformerna skulle kunna vara annorlunda och bättre. Vad som händer i Kooperationen är tämligen frikopplat från den enskilde lantbrukarens primära intresse, så länge inga drastiska förändringsprojekt är på agendan.

5. Vidare är det uppenbart att det allt som oftast önskas skarpare inflytande på sakfrågor. Detta inflytande är bortdefinierat genom traditionen att använda informationsfattiga dagordningar. Det begränsade underlaget kan ses som ett maktmedel för att definiera samtalets karaktär och begreppsstruktur. Om man önskar mer engagemang från medlemmar måste man också släppa lite mer på den makt man har inom kooperativets ledning. Genom utförligare informationsunderlag följer mer dynamik och utrymme för alternativa diskurser. Kombinerar man detta med alternativa spelregler för mindre formella möten kan medlemsinflytandet bli konstruktivt för Kooperationen.

6. Det institutionaliserade mötet med begränsat utrymme för ömsesidighet förstärker det "vi-och-dom" tänkande som finns såväl hos medlemmarna som hos de förtroendevalda styrelsemedlemmarna. Bristen på engagemang är ett tecken. Bristen på djup i dialogen är ett annat. Utvecklingen har drivit Kooperationerna i en riktning och till en storlek där medlemmarna i egenskap av ägare har marginaliserats eller helt försvunnit. I förhållande till det kooperativa ägaridealet kan man se en Kooperation i ruiner med institutionaliserade rester av mötesgemenskap. Ägarna agerar som vilka aktieägare som helst och föreningsmötena fungerar som vilken bolagsstämma som helst. Medlemsrelationen betraktas som en kostnad som måste begränsas till ett minimum. Det "religiösa LRF-stuket", som någon uttryckte det, får inte ta för mycket utrymme i föreningsmötena.

Sammantaget kan man notera att föreningsmötena upplevs fungera tämligen ändamålsenligt men att det också finns anledning att genom konkreta åtgärder fördjupa dialogen mellan deltagarna. Det skulle driva upp engagemanget för den kooperativa verksamheten men framför allt öka affärsutbytet mellan lantbrukarna och utgöra en tydligare arena för gemensamma frågor för det svenska lantbrukets överlevnad, vilken inte kan tas för given. Om man inte helt vill avveckla medlemsrelationen utan stärka den i den riktning studiens respondenter och resonemanget ovan antyder, finns det skäl för dem som ansvarar för föreningsmötenas form att pröva alternativa diskussionsformer. Det kan vara att lite mer kreativt laborera med mindre samtalsgrupper under föreningsmötena, minska formaliseringen i mötesritualen, mer utförliga kallelser kring "heta" frågor, ge mer utrymme för långsiktiga frågor med bäring också på den egna gården och vad som på sikt kan utveckla den egna bygden. Med den typen av reformer kan man möjligen återfå vitalitet och engagemang.

Man kan hävda att det finns en dold kostnad i den demokratiskt orienterade medlemsorganisationen. Den "tröghet" i beslutsprocesserna, som flera av intervjupersonerna vittnar om, beror mycket på den kommunikationsstruktur som krävs i kooperativa företag, något som också problematiserats inom kooperationsforskningen (se t.ex. Nilsson 1996). Samtidigt finns skäl som talar för att en sådan kommunikationsstruktur också till viss del är av godo inte enbart för kooperativ utan även för andra associationsformer. För genuin kommunikation krävs också delaktighet, eftertänksamhet och annan struktur för informationsutbyte och samtal. Dessa

erfarenheter gör det särskilt relevant att utveckla organisatoriska kommunikationformer, inte minst i den nuvarande förändringen mot ökad affärsmässighet och marknadsanpassning.

Under studiets gång har det blivit alltmer tydligt att kretsmötena har en central funktion för kontakten gentemot de enskilda medlemmarna. Följaktligen är också dessa fora viktiga om man har ambition att utveckla den dialog som där förs. Det handlar om att finna en lagom nivå på reglering av dialogen. Vissa delar av de studerade föreningsmötena bör rimligen regleras hårdare än idag. Det gäller att främja strukturer som styr graden av delaktighet i interaktion. Medan andra delar bör regleras mindre såsom innehållet i dagordningen och i vilken ordning man genomför olika moment.

Delrapport 3

Den tredje studien bär titeln ”Föreningsmötets mekanismer – Om dominans, koherens och dynamik”. Syftet med studien är att beskriva underliggande interaktiva aspekter av ett kretsmöte. Mötet ifråga kan ses som en mindre del central del av kooperationens fungerande men icke desto mindre inrymmer det många viktiga ledtrådar till hur denna typ av social institution styrs, vidmakthålls och förändras. Det kooperativa föreningsmötet kan ses mer oproblematiskt som ett tillfälle att avhandla några frågor av gemensamt intresse. Men den kan också uppfattas som ett exempel på återskapande av organisation genom etablerandet och förstärkandet av vissa föreställningar, idéer och attityder hos deltagarna, s.k. reproduktion av sociala förhållanden. Man kan uppfatta mötet som en typ av kultiveringsprocess, vilken byggs av interaktioner mellan deltagarna (oavsett hur aktiva var och en är). Studien avser att belysa samspelets natur och söka förklaringar till den dynamik eller frånvaro av dynamik som är för handen.

Inom dialogistiskt orienterade riktningar har det utvecklats metodiska procedurer för att analysera och värdera samtal. En av dem är s.k. initiativ-respons analys (IR-analys). Metodiken urskiljer yttranden utifrån antagandet att kommunikation drivs framåt av en serie på varandra följande initiativ och responser. I analysen mäts och poängsätts dialogens grad av dynamik, dominans och koherens. Antagandet är att hög grad av dynamik, symmetri i dominans och hög grad av koherens är egenskaper i en ideal dialog (som de kommunicerande antas uppskatta och gilla). Metodiken har också utvecklats för att kunna användas på gruppdiskussioner. I och med att kooperativa organisationer är uppbyggda i enlighet med demokratiska principer antas att föreningsmöten (kretsmöten) är tillåtande med en öppen dialog i vilken alla har möjlighet att påverka verksamheten (i egenskap av ägare). Det räcker emellertid inte med att alla i princip har en röst, möjlighet att yttra sig och delta i beslut, utan det handlar också om hur mycket röst en individ har (talutrymme, inflytande, kompetens etc.) och hur denna röst matchas mot andras röster i ett kommunikativt samspel under föreningsmötet.

I studien argumenteras för ett behov att gå bortom upplevelser av dialoger, dess innehåll, uttryck och meningsskapande, i socialpsykologisk mening. Det föreslås en fördjupning av analysen mot dialogers inre för att komma åt de mikrosociologiska mekanismer som bygger dialogen och som i sin tur formas av dialogens art och kontext. Via en analys av fenomen på denna underliggande nivå kan vi bättre förklara dynamik, eller frånvaro av dynamik, i ett föreningsmöte liksom variationer inom en och samma dialogsituation.

Ett lokalt föreningsmöte (kretsmöte) har intensivt studerats (Milko, Forshaga i Värmland). Mötet valdes av det skälet att man från mötesledningens sida bestämt sig för att reformera

mötet. Ett upplägg planerades i syfte att öka delaktigheten. Man kallade detta för ett försök att ”kundorientera” mötet. Den befintliga diskursen och rutinen skulle reformeras och något nytt skulle introduceras, ett annorlunda sätt att föra samtal. En grundidé var att dela upp mötet i två delar, där den första delen skulle vara enligt den traditionella mötesmodellen (före lunch), medan den andra delen skulle bjuda på ett alternativ (efter lunch). Den senare byggde på att en panel formerades på scenen framför publiken. Deltagarna uppmanades att (under lunchen) formulera frågor att ställa. Den ”kundorienterade” modellen baserades alltså på att initiativet skulle komma från publiken och i form av frågor för diskussion. Symmetrin mellan presidium (de som representerade Kooperationen) och medlemmar ändrades alltså och mötesledningen hoppades på större engagemang och mer interaktion. Åtgärden skulle bidra till att kommunikationen mellan medlemmarna och ledning skulle bli mer dynamisk. Situationen ger oss access till två typer av dialoger och skiftet mellan dem.

De två dialogerna analyserades med hjälp av initiativ-responsanalys, en dataanalysmetodik som används i syfte att kartlägga diskussioners verbalt burna interaktionella dynamik, det språkliga mötet mellan gruppdeltagares repliker i en diskussion. Analysen fångar de egenskaper i dialoger som utgör dess grundstruktur utifrån en detaljerad kategorisering av yttranden i termer av *initiativ*, som i allmänhet anknyter framåt eller ger ny riktning av dialogen, och *responser*, som i allmänhet anknyter tillbaka till tidigare yttranden i dialogen. IR-analysen är relaterad till tre övergripande variabler; dominans, koherens och dynamik, centrala för att bedöma kvaliteten på kommunikation.

Vad man kan se av resultatet är att åtgärden fick motsatt effekt och diskussionen blev tunn och initiativlös. Man fick inte igång diskussionerna och medlemmarna minskade sin talmängd något. Interaktionsanalysen visade i tre dimensioner hur diskurser (ungefär: sättet att tala) reproduceras snarare än förändras, hur nya kan introduceras men också mycket lätt försvinna.

Fria och icke lokalt anknutna repliker i mötet bidrog till att diskussionen fragmenterades och fick bristande sammanhang (koherens). Deltagarna bidrog inte till att en diskussion uppstod där talturer bollas runt så att man får en sammanhängande helhet. I dialogen fanns också en tydlig andel ickefokala och självanknutna repliker, vilka kan ses som störningar i kommunikationen. Detta indikerar att diskussionen inte fick riktigt fart. Panelen stod för en stor del av talandet.

Vissa repliktyper kan uppvisa en balans mellan respons och initiativ. Diskussionen vävs samman genom att repliker omedelbart anknyter och bygger vidare på varandra. En viss ökning när det gäller balansen mellan deltagarnas repliker bidrog inte till att hettan steg i diskussionen.

I dialoger finner vi alltid en viss benägenhet att ställa begärande frågor och ge order/instruktioner i diskussionen (solicitering). Hög sådan koefficient kan ses som ett försök att styra eller ha initiativet i diskussionen. I en ideal diskussion bör denna koefficient vara medelhög. Här borde rimligtvis koefficienten öka i sekvens två då det var meningen att medlemmarna skulle ställa begärande frågor som de ville ha svar på. Resultatet visar däremot på en tydlig minskning. Diskussionen fick inte den kraft som förväntades.

I dialoger sker reparationer av olika slag, dvs. att man frågar om och följer upp tills man är säker på att ha förstått. Det kan vara motfrågor, uppskjutande frågor, begäran om bekräftelser och frågeformade repliker. Ett mått på detta är reparationskoefficienten och anger andelen reparationsdrag. Vid en ideal diskussion bör denna koefficient vara låg. I den studerade dialogen noteras att man är mindre mån om att reparera och tar inte tag i diskussionen.

Mot bakgrund av IR-analysen utvecklades den dialogsituation som studerats här i negativ riktning. Dialogen fick sämre värden på nästan alla koefficienter, trots en vällovlig ambition. Att söka förklaringar till att det blev så i det aktuella fallet är inte enkelt. Det finns emellertid indikationer på några förklarande faktorer. Dels finns i sammanhanget en stark tradition och ovana vid andra mötesformer, inte helt solklara dialogregler, den rumsliga positioneringen av deltagarna (förstärker ett vi-och-dom tänkande), strukturen av panel kontra publik, samt att sekvens två var just efter sekvens 1 och därmed bidragit till ett visst avtagande intresse för den fortsatta dialogen. Ordförande för mötet valde också en förhållandevis passiv roll vilket rimligen bidrog till att diskussionens initiativ och responser inte följdes upp. Videoanalysen visar också att frågestundskaraktären på mötets sekvens 2 utvecklades till en polemik mellan medlemmar och kooperationens representanter. Flera av mötesdeltagarna uttryckte stor, för att inte säga mycket stor, skepsis till ledningens insatser. Behovet av att försvara sig var påtagligt, något som också uttrycktes i ord och kroppsspråk.

Att intentionen från styrelsen varit goda är inte att betvivla. Man kan ställa sig frågan om det traditionella föreningsmötet med sin fasta struktur med dagordning, mötesordförande och föredragande, är ett bra sätt att forma medlemsdialogen på. Diskussioner mellan en panel och en publik kan i och för sig vara ett lovvärt alternativ och forum för samtal men då krävs sannolikt ett större mått av interaktion mellan deltagarna, med uppföljande responser och tydligare samtalsregler. Att samla en panel på scenen driver upp ett tryck på att dessa personer också ska få talutrymme. Det tidsmässiga utrymmet för de övriga deltagandet är också starkt begränsat. Själva den rumsliga situationen inbjuder till en fortsatt asymmetri mellan panel (ledning) och publik (medlemmar). Det är en närmast omöjlig uppgift som medlem att gå in i en diskussion och samtidigt hålla sig inom det underförstådda tidsmässiga talutrymmet. Frågasvar formatet inbjuder också till att premiera svaret på bekostnad av frågan. Att ta lång tid på sig för att svara uppfattas normalt som mer legitimt än att ta lång tid på sig för att formulera en fråga.

Vill man fortsätta utveckla föreningsmötet som dialogforum, vilket inte är självklart (dialog kostar ju pengar och är emellanåt allmänt jobbigt), kan man laborera med graden av styrning och reglering av dialogen. För en öppen, tillåtande och konstruktiv dialog behöver man ofta omreglera dialoger något. Vissa aspekter kan behöva regleras mindre medan andra regleras mer. Man kan minska regleringen när det gäller sådant som hur man sitter i rummet (om möjligt), ordningen på dagordningens punkter, minska användningen av kommunikativa tillhyggen som ordförandeklubba och OH-apparat, den strikta turordningen för inlägg etc. På motsvarande sätt kan man öka regleringen när det gäller att få fler att yttra sig, bekräfta sakfrågor och inlägg genom uppföljande responser (som bl.a. bryter mot turordningspraktiken), begränsa antalet frågeområden etc. Deltagare i dialoger letar undermedvetet efter 'spelregler', signaler avseende hur dialogen ska ske, indikationer på sättet att samtala. Formuleras de inte explicit i ord så demonstreras de i handling. Vissa är mer varse sådana underförstådda samtalsregler än andra. Mer symmetri ger mer kaos, men också möjlighet till djupare förståelse mellan parter, vilket kan vara mycket viktigt för medlemsengagemang och verksamhetsutveckling.

Det finns emellertid så mycket i varje kontext, olika uppfattningar om syfte, insats, resultat och process, som gör det svårt att ge generella argument för vad som utmärker en lyckad dialog. Dialogsituationer ser olika ut. Ett föreningsmöte skiljer sig från en gruppdiskussion på en arbetsplats och från föreningsmöten i andra typer av föreningar. Om syftet är att snabbt ta ett visst antal formella beslut i frågor som är väl genomarbetade och välkända för deltagarna kan lyckosam dialog se ut på ett visst sätt medan det kan se ut på ett helt annat sätt om syftet

är att inventera, skapa och reflektera över någon mer diffus frågeställning. Graden av interaktion, balans, fragmentering, tystnad etc. behöver inte följa ett visst mönster. Kreativa utbytesprocesser kan många gånger handla om improvisation, snabba kast mellan teman, förmåga och tillåtelse att ställa helt olika företeelser mot varandra etc. Om man får dåliga värden på alla IR analysens variabler men kommer på något revolutionerande bra har ju ändå dialogen varit lyckosam.

Föreningsmötet som forum för kommunikation är av största vikt för de flesta kooperativa organisationer. I demokratiskt orienterade organisationer förväntas detta forum ge utrymme för delaktighet och inflytande. Vi har genom en analys av dialogens inre mekanismer sett att detta inte är alldeles enkelt att tillskapa. Genom en analys av dialogens initiativ och responser ser vi hur en etablerad diskurs mycket lätt reproduceras trots vällovlige försök att förändra. Det är emellertid en besvärlig uppgift att leverera goda råd för en idealisk dialog. Förhoppningen är att ju mer vi lär oss om dialogers inre mekanismer ju bättre kan vi påverka dialogens förlopp och resultat.

Publikationer och länkar till publikationer

Projektet avrapporteras i tre separata rapporter. Se följande förteckning med elektroniska länkar:

Echeverri, P., 2006a, Bortom ideologi och ekonomi – Lantbrukskooperation, medlemsinflytande och strategisk utveckling i förändring, Karlstad University Studies 2006:19.

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kau:diva-151>

Echeverri, P., 2006b, Gruppdialogers infrastruktur – Kommunikationsmönster och upplevd funktion, Karlstad University Studies 2006:21.

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kau:diva-164>

Echeverri, P., 2006c, Föreningsmötets mekanismer – Om dominans, koherens och dynamik, Karlstad University Studies 2006:20.

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kau:diva-163>

Resultatförmedling

Samtliga rapporter finns tillgängliga på nätet (se länkar ovan). En populärvetenskaplig kortversion kommer att läggas ut på CTF:s och SLF:s hemsida. Planer finns att sprida informationen till de deltagande föreningarna. Framför allt Milko har tidigare visat intresse. Därutöver är det tänkbart med konferenspapper i någon lämplig bransch- och/eller forskarkonferens. Branschnära tidskrifter och företagspublikationer kan ha intresse för notiser/reportage (bl.a. Nyskummat inom Milko).